

Ενάντια στον φόβο για την ιστορική αλήθεια Συνέντευξη με τον συγγραφέα Δημήτρη Βεριώνη

Ο Δημήτρης Βεριώνης είναι ένας ταλαντούχος μουσικός, έχοντας στο ενεργητικό του πέντε δίσκους ως τραγουδοποιός, πολλές συναυλίες και έχει γράψει μουσική για θέατρο. Στην Εποχή αρχικά τον γνωρίσαμε μέσα από την ενδιαφέρουσα συνέντευξη που μας είχε παραχωρήσει ως πρόεδρος επί σειρά ετών του Peter Sellers Appreciation Society και αρχισυντάκτης του περιοδικού PSAS Magazine και στη συνέχεια ως αρθρογράφο. Έχοντας παρακολουθήσει στενά την ενασχόλησή του με τη μουσική, με εντυπωσίασε η τόλμη του να γράψει ένα καθαρά πολιτικό βιβλίο. Ένας ευαίσθητος ποιητής, ένας ρομαντικός τροβαδούρος καταθέτει ένα σπαρακτικό και πρωτότυπο πόνημα. Ο Δημήτρης Βεριώνης, 50 χρόνια μετά την πτώση της χούντας, περιγράφει για πρώτη φορά λεπτομερώς 247 κατονομασμένες περιπτώσεις θανάτων για τους οποίους ευθυνόταν ή κατηγορήθηκε το καθεστώς και κάνει μια δυναμική κοινωνική παρέμβαση με την έκδοση του βιβλίου με τίτλο «Θάνατοι στη χούντα» από τις εκδόσεις Τόπος. Μια ενδεδειγμένη έρευνα δέκα ετών που έφερε στο φως ένα τεράστιο έργο σε όγκο και σε σημασία. Το βιβλίο θα παρουσιαστεί την Δευτέρα 8 Απριλίου, στις 7μ., στο κτίριο του ΣΦΕΑ (πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ) Πάρκο Ελευθερίας (στάση Μετρό Μέγαρο Μουσικής). Θα μιλήσουν: Γιώργος Παυλάκης, γιατρός-ερευνητής στο Εθνικό Ινστιτούτο Καρκίνου National Cancer Institute Maryland των ΗΠΑ, Γιώργος Βάρσος, τ. καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ, Ιάσωνας Χανδρινός, ιστορικός ερευνητής, συγγραφέας. Θα συντονίσει η Φωτεινή Λαμπριδί, δημοσιογράφος, στιχουργός. Ο συγγραφέας με την συνομιλία που ακολουθεί μας δίνει μια εικόνα για το βιβλίο του.

Τη συνέντευξη πήρε η Λάνα Μαλανδρένη

Ποιο ήταν το έναυσμα για τη γραφή του βιβλίου;
Όλα άρχισαν το 2013, μετά από μια επίσκεψη στον χώρο του ΣΦΕΑ στην επέτειο του Πολυτεχνείου. Στον χώρο υπάρχουν αναρτημένες φωτογραφίες γνωστών αλλά και άγνωστων θυμάτων. Στο διαδίκτυο τότε δεν υπήρχε καμιά πληροφορία για τα άγνωστα πρόσωπα που είδα, πλην ίσως κάποια απλής ονομαστικής αναφοράς. Τότε ξεκίνησε το ενδιαφέρον μου και στη συνέχεια η έρευνα για τις περιπτώσεις και τους ύποπτους θανάτους επί χούντας.

Ξεκινήσατε να βαδίζετε στα τυφλά...
Αναμφίβολα βαδίζα στο σκοτάδι όμως αγιά-αγιά η διερεύνηση των υποθέσεων έγινε έμμοια ιδέα, αναζήτηση πιθανά ίχνη στη βιβλιογραφία και παλιά δημοσιεύματα του Τύπου. Κοιμικό σημείο υπήρξε η επαφή μου με το αρχείο της δικηγόρου Φιλάνθης Ψυρρή, η οποία είχε αναδείξει πολλές υποθέσεις ύποπτων θανάτων στα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης, όπως και η Προεδρική Ένωση Μητέρων Ελλάδος. Σημαντική επίσης ήταν η βοήθεια πολλών ανθρώπων και φρέσων κατά τη διαδικασία ανεύρεσης πληροφοριών. Η πολυτής έρευνα ήταν προσωπικότητα, καθημερινή και εντατική. Θα έλεγα πως έγραφα το βιβλίο που αναζητούσα να διαβάσω.

Αυτό το ογκώδες βιβλίο τελικά σε τι μας πληροφορεί;
Στο βιβλίο καταγράφονται λεπτομερώς 247 περιπτώσεις δολοφονιών, ύποπτων θανάτων, θανάτων συνεπεία αντιδικτατορικής δράσης, κακοχητών στην εξορία και εξερατισμών, για τις οποίες κατηγορήθηκε το τότε καθεστώς. Πρόκειται για πολλές, φωτεινές, στρατιωτικές, στρατιωτικούς, κληρικούς, αστυνομικούς, πολιτικούς κρατούμενους. Καταγράφονται επίσης οι νεκροί των πρόνων πρεφών, του βασιλικού «αντιπρόξενικού ματος», οι γνωστοί νεκροί του Πολυτεχνείου, οι άγνωστοι νεκροί μετά το Πολυτεχνείο, αλλά και πολυάριθμοι «ύποπτοι» θάνατοι για τους οποίους υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ή καταγγελίες από τις οικογένειες των θανόντων. Όλα αυτά καταγράφονται με βιογραφικά στοιχεία, μαρτυρίες και φωτογραφίες, όταν αυτό ήταν δυνατό.

Είναι όλες οι περιπτώσεις δολοφονίες; Ποιο ήταν το ζητούμενο του ερευνητικού σας αντικείμενου;
Στην έρευνά μου δεν υποστηρίζω ότι όλες οι περιπτώσεις είναι δολοφονίες, αλλά σε κάθε περίπτωση παρουσιάζεται η επίσημη εκδοχή, τα στοιχεία της σημασία και όσα υποστηρίζουν οι οικείοι του θύματος. Εκτός από τις σχετικά γνωστές περιπτώσεις σκοπός ήταν να καταγραφούν με κάθε δυνατή λεπτομέρεια και όλες οι περιπτώσεις θανάτων για τις οποίες υπήρχε καταγγελία για δολοφονική δράση των οργάνων του καθεστώτος. Παράλληλα, έγινε προσπάθεια να διαχωριστούν οι ορισμένες περιπτώσεις που έχουν αναφερθεί και δεν ισχύουν ή έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. Επίσης, έγινε προσπάθεια να διερευνηθούν οι φημολογούμενες περιπτώσεις ονομάτων θυμάτων ή οι ανώνυμες περιπτώσεις της εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Το ζητούμενο μου ήταν η όσο το δυνατόν αντικειμενικότερη καταγραφή των περιπτώσεων, η απόδοση τιμής, αλλά και το άνοιγμα της συζήτησης για τα θύματα της χούντας. Αυτό πρέπει να συνεχιστεί και να γίνει με νηφαλιότητα αλλά και χωρίς απόκρυψη, όπως γινόταν έως σήμερα. Πρέπει να γίνει επίσημη και μέσω των θεσμικών οργάνων του κράτους. Δεν ξέρω για ποιον λόγο φοβόμαστε την ιστορική αλήθεια. Δεν ξέρω για ποιον λόγο επιμένουμε να την προσαρμόζουμε σε πολιτικές επιδιώξεις και ιδεολογικές κατασκευές.

Πόσο επικτό ήταν αυτό, δεδομένου ότι είχε περάσει αρκετός χρόνος και ελάχιστα στοιχεία είχαν δημοσιευθεί.
Ήταν δύσκολο να εντοπιστούν συγγενείς ή γνωστοί των θανόντων μετά την πάροδο τούσων ετών, ειδικά εάν λάβουμε ως δεδομένο ότι τα διαθέσιμα στοιχεία ήταν ελλιπή ή μηδανικά, ενίοτε και λανθασμένα - συχνά υπήρχε μόνο ένα ονοματεπώνυμο και μια πιθανή ημερομηνία θανάτου. Εκτιμώ ότι υπήρχαν πολλές ακόμα περιπτώσεις που δεν εντοπίστηκαν έως σήμερα. Επιπροσθέτως, υπάρχει μεγάλη έλλειψη καταγραφών για τη συγκεκριμένη περίοδο, αναφορές συχνά βασισμένες σε προφορικές μαρτυρίες ή ασάφειες. Σε όλα αυτά πρέπει να προστεθούν και νομικές ή γραφειοκρατικές δυσκαμψίες. Δεν πρέπει ωστόσο, να ξεχνάμε πως σε ορισμένες περιπτώσεις και οι οικείοι θανόντων δεν θέλησαν να μι-

λήσουν, γεγονός προφανώς σεβαστό και που μπορεί να οφείλεται σε μια πληθώρα λόγων - αυτό, άλλωστε, αναλύεται και στο βιβλίο. Επίσης, ζητούμενο δεν ήταν να καταδείξουμε πιθανούς ενόχους, αλλά να μιλήσουμε για τα θύματα, τις ζωές τους, να κατανοήσουμε τι συνέβη.

Στα κείμενα σας περιορίζεστε ανιστηρά στη λιτή περιγραφή και πληροφόρηση.
Δεν είχα σκοπό να καταθέσω άλλη μιαν άποψη, ή ένα συμπέρασμα, πέρα προφανώς από τις περιπτώσεις που τεκμηριώνονται απόλυτα, αλλά να ανοίξει η συζήτηση και η έρευνα. Η μεγάλη ελπίδα της όλης προσπάθειας ήταν να τημηθούν οι άνθρωποι, να μαθευτεί η αλήθεια και να δημοσιοποιηθούν και άλλες ανάλογες υποθέσεις.

Θέλετε να μας αναφέρετε κάποια ενδεικτική περίπτωση;
Ενδεικτικά αναφέρω την περίπτωση του φοιτητή της Σχολής Καλών Τεχνών Γιάννη Καίλη, που συμμετείχε ενεργά στην εξέγερση του Πολυτεχνείου, κινήθηκε και βρέθηκε νεκρός τον Φεβρουάριο του 1974. Η επίσημη εκδοχή της αυτοκτονίας δεν άντεξε σε οποιαδήποτε λογική κρίση και αυτό αποδείχτηκε και από τα ευρήματα της εκταφής και της νέας νεκροψίας που έγινε το 1975. Ωστόσο, η υπόθεση κατέληξε στο αρχείο, όπως και τόσες άλλες. Θεωρώ πως είναι υπέρθεση η επίσημη αναγόρευση της δολοφονίας του Καίλη - και θα πρέπει να επισημανθούν οι ενέργειες της πρωτόνεως της Ανότατης Σχολής Καλών Τεχνών, κας Χατζησάββα, προς αυτή την κατεύθυνση, οι οποίες ανακινώθηκαν στην εκδήλωση στη μνήμη του Γιάννη Καίλη που διοργανώσαμε μαζί με τον Πολιτισμικό Σύλλογο Διστόμου πριν λίγες εβδομάδες στη γενετήριά του. Υπάρχουν και πολλές άλλες περιπτώσεις όπως αυτή του Γιάννη Καίλη, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης του βιβλίου.

Τι έγινε για τις υποθέσεις των θανόντων κατά τη Μεταπολίτευση. Ποια η σημασία τους σήμερα;
Η Μεταπολίτευση υπήρξε απρόθυμη στη διερεύνηση όλων αυτών των ύποπτων περιπτώσεων θανάτων. Με συνοπτικές διαδικασίες και χωρίς

καμιά διάθεση πραγματικής έρευνας και κάθαρσης, η υποχρέωση για αλήθεια και απόδοση ευθυνών υποχώρησε μπροστά σε πολιτικά προτάγματα και σκοπιμότητες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι υποθέσεις των καταγελλόμενων θανάτων είτε αγνοήθηκαν, είτε αφέθηκαν στη σταδιακή λήθη. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, την τολμή που είχαν οι μεγάλες δυνάμεις του πρωταίτιον της χούντας, του Πολυτεχνείου και των βωσανιστών. Το ζήτημα είναι ότι όλα αυτά που ξεχάστηκαν από τους πολλούς, δεν ξεχάστηκαν από τους οικείους των θυμάτων. Ο πόνος της απόλαειας παρέμεινε. Και είναι σημαντικό να θυμόμαστε και να μην ξεχάσουμε, να τιμούμε και να μη ξεχάσουμε. Γιατί και σήμερα όλος αυτός ο πόνος και η αγανάκτηση για όσα συνέβησαν στα Τέμμη ή όσα άλλα έχουν συμβεί κατά καιρούς, κινδυνεύουν αβύρο να θεωρηθούν «παλιές ειδήσεις». Και όσο αφηρόνουμε κάτι επιβουνο να ξεχνάται, τόσο θα ερχόμαστε αντιμέτωποι με τη σοβαρή πιθανότητα να το ξαναζήσουμε. Η μνήμη δεν τιμά μόνο τα θύματα, αλλά σώζει την αξιοπρέπεια μας, σε επίπεδο κοινωνίας αλλά και ατομικά και προφύλασσει το μέλλον μας από επαναλαμβανόμενα δεινά. Άρα, τίποτα από όσα συνέβησαν επί χούντας - ή σε άλλες εποχές - δεν είναι μουσειακό έκθεμα. Είναι αγονία για το αύριο. Η ιστορική αλήθεια είναι απαραίτητο στατικό μιας δημοκρατικής κοινωνίας και της προόδου της και κάποτε θα πρέπει επιτέλους να την αναζητήσουμε.

“Όσο αφηρόνουμε κάτι επύδουνο να ξεχνιέται, τόσο θα ερχόμαστε αντιμέτωποι με τη σοβαρή πιθανότητα να το ξαναζήσουμε. Η μνήμη δεν τιμά μόνο τα θύματα, αλλά σώζει την αξιοπρέπεια μας, σε επίπεδο κοινωνίας αλλά και ατομικά και προφύλασσει το μέλλον μας από επαναλαμβανόμενα δεινά.”